

”Stoppa det förgörande industrifisket med trål”



Inte nog med att industrifisket med trål är på god väg att utrota våra bestånd av matfisk som sill och strömming – det hotar dessutom många redan rödlistade arter, skriver debattörerna.
Foto: Nicolas Garriga/AP

I stället för att stödja det småskaliga och uthålliga kustfisket gynnar Havs- och vattenmyndigheten ett industriellt trålfiske som i en rasande takt förgör allas våra fiskbestånd och marina miljöer. Det skriver flera debattörer.

Publicerad 2022-10-04

DEBATT | FISKE

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

I 2022 års Sverige får det småskaliga och uthålliga kustfisket betala priset för att vårt land förbundit sig i EU att värna om den biologiska mångfalden i våra hav. Samtidigt som det industriella trålfisket tillåts tömma Östersjön och Västerhavet, förbjuder Havs- och vattenmyndigheten allt småskaligt fiske med nät i södra Laholmsbukten och Skälderviken. Norra Öresund står näst på tur, men först måste man förhandla med danskarna.

Allt husbehovsfiske med nät förbjuds rakt av, småskaliga yrkesfiskare får söka dispens.

I stället för att stödja det småskaliga och uthålliga kustfisket, som aldrig förstört några bestånd och som bedrivs av fiskare som värnar om sina lokala vatten och fiskbestånd, gynnar Havs-

och vattenmyndigheten ett industriellt trålfiske som i en rasande takt förgör allas våra fiskbestånd och marina miljöer.

Inte nog med att industrifisket med trål är på god väg att utrota våra bestånd av matfisk som sill och strömming, det hotar dessutom många redan rödlistade arter. Tidigare i vår upptäckte en grupp marinbiologistudenter i Lysekil ett 60-tal döende och döda pigghajar samt flera döda knaggrockor på botten längs kajen i fiskehamnen.

Båda dessa arter är rödlistade och fridlysta. De är förbjudna att fiska och får inte tas iland. Hur hade de hamnat där? Med största sannolikhet har de dumpats av ett trålfiskefartyg efter avslutad trålning. En brottsutredning har inletts med misstänkt artskyddsbrott enligt miljöbalken, alternativt brott mot fiskelagen.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar var att rödlistade arter genast ska återföras till havet så fort de kommit upp på däck i trålaren. Problemet är bara att det inte hade räddat hajarna, eftersom de skadas allvarligt så fort de utsätts för ett större mekaniskt tryck. Hajar saknar skelett i vanlig mening eftersom de är broskfiskar, och även ett tillfälligt mekaniskt tryck orsakar lätt inre blödningar på flera olika organ. Följden blir en oundviklig, ofta utdragen och plågsam död.

Enligt bland annat kustbevakningen är de döda hajarna i Lysekils hamn bara toppen av ett jättestort isberg. Över 22 ton pigghaj beräknas ha dumpats i svenska vatten förra året, till följd av att de fastnat som bifångst i trålfiskets ohämmade framfart. Hur länge ska detta vansinne tillåtas pågå?

På SLU:s hemsida kan man läsa att pigghajen har minskat med över 90 procent i östra Atlanten och är akut hotad. Hur kan då Havs- och vattenmyndigheten tillåta en fiskemetod som varje år dödar över 20 ton pigghaj och flera andra rödlistade arter?

Denna allt annat än uthålliga förvaltning av våra hav är tyvärr inte någon ny företeelse. Under vårt arbete med att skriva den nyutkomna boken ”Wasa – den sista kvassen”, om Sveriges äldsta kvarvarande fiskebåt som byggdes på Råå i södra Helsingborg 1905, fann vi ett unikt, aldrig tidigare publicerat källmaterial på Råå museum, som visar att industrifiskets förödande konsekvenser för våra vatten började redan för 130 år sedan.

Under tio år, från 1930 till 1940, intervjuade skeppsredaren Adolf Råwall ett antal gamla Rååfiskare om fiskets utveckling i Öresund och Kattegatt. Detta unika dokument är i dag en av de absolut viktigaste etnografiska källor vi har om fiskets villkor och utveckling i Öresund och Kattegatt, sett från den ort som blev Sveriges största fiskeläge under 1800-talets sista decennier.



Garnfiskande kvassar från Råå i Helsingborgs fiskehamn, cirka 1901.

1879 seglar den första fiskebåten från Råå fiskeläge ut i Kattegatt för att sätta garn och pröva fiskelyckan. Man upptäcker jungfruliga fiskevatten, främst runt öarna Anholt och Laesø. Fångsten uteblir inte och ryktet sprider sig om oerhört rika fiskbestånd av rödspotta, slät- och piggvar, sjötunga samt torsk. Båtbyggarna på Råå utvecklar en ny båttyp, "kvassen", en stabil och välseglande fiskebåt med damm (sump) med vilken man kan landa fångsten levande och sälja fisken till ett mycket högre pris. Under 1800-talets sista två decennier blomstrar det lilla samhället och växer till Sveriges största fiskeläge.

Men strax före 1900 händer något vid fiskeplatserna i Kattegatt. Jylländska och tyska köpmän får upp ögonen för de rika fiskbestånden och går samman. De bildar fiskeribolag och låter bygga stora ångdrivna kvassar, kapabla att släpa stora snurrevadar och trålar längs havsbotten. Rååfiskarna kan bara hjälplöst se på när deras fiskevatten töms av de danska och tyska industrifiskebåtarna.

Efter bara några få år är de tidigare så rika fiskbestånden i Kattegatt utrotade. Men Rååfiskarna är fast beslutna att hindra det dansk-tyska rovfiskets spridning ner i Öresund. Genom att organisera sig, skriva petitioner till länsstyrelsen och kungen samt uppvakta riksdagen och folketinget får de till stånd ett vad- och trålfiskeförbud i Öresund 1907. Ett förbud som gäller än i dag.

Det är alltså Rååfiskarna som vi har att tacka för att Öresund inte ödelagts genom botten-trålning och fortfarande är ett någorlunda levande hav. Men, istället för att lära sig av historien, förbjuda det förödande trålfisket och häva förbudet mot det småskaliga kustfisket, gör myndigheterna tvärtom.

Var finns miljöansvaret i det beslutet?

Ytterligare ett starkt skäl till att förbjuda trålfisket är den oerhörda skada som trålredskapen tillfogar havsbottnarna. I en ny forskningsstudie, som [The Guardian](#) rapporterat om och som publicerats i [tidskriften Nature](#), visas hur mängder av kol, inbäddat i bottensedimenten sedan miljoner år tillbaka, rivs upp av botten-trålningen, stiger till ytan och omvandlas till koldioxid som lagras i atmosfären. Sammanlagt beräknas världens samlade trålfiske ge upphov till koldioxidutsläpp på hundratals miljoner ton per år, enligt [tidskriften National Geographic](#). Det är lika mycket som världens all lufttrafik släpper ut på ett år.

Vi kräver att alla berörda myndigheter och regeringen, oavsett vilken det blir, tar sitt ansvar och stoppar det besinningslösa industrifisket med trål, både den pelagiska trålningen och botten-trålningen. Och omedelbart häver förbudet mot det småskaliga och uthålliga kustfisket.

Mathias och Martin Ravanis
båtbyggare och sågverksägare
Susanne Ravani
frilansjournalist
David Bernvi
marinbiolog